

FAQ

Avsiktsförklaring utsläppsfria anläggningsentreprenader

Här besvarar vi vanliga frågor om avsiktsförklaringen för utsläppsfria anläggningsentreprenader. Den riktar sig till beställare av bygg- och anläggningsprojekt som vill driva marknaden framåt och öka efterfrågan på elektrifierade fordon och maskiner, med målet att majoriteten av alla entreprenadarbeten ska utföras utsläppsfritt 2030. Initiativet är ett samarbete mellan Fossilfritt Sverige, InfraSweden och Viable Cities.

Varför är det viktigt med utsläppsfria entreprenader?

- Inga utsläpp av koldioxid på byggarbetsplatsen. Sveriges alla arbetsmaskiner står för ungefär 8 procent av de totala årliga utsläppen, vilket behöver minska.
- Minskade utsläpp av hälsoskadliga luftföroreningar på och vid byggarbetsplatsen. Varje år dör nästan 7000 personer på grund av luftföroreningar i Sverige. De kan även orsaka låga födelsevikter, lägre lungfunktion och fler astmaattacker. Även om trafiken står för den största delen av luftföroreningarna så är anläggningsmaskinernas utsläpp ändå betydande.
- Bättre arbetsmiljö för byggarbetarna. Att exponeras ofta för buller kan leda till sömnstörningar, hörselnedsättning och hjärt-kärlsjukdom. Elektrifierade maskiner innebär mindre vibrationer, lägre ljudnivå och renare luft.
- Mindre buller för människor som bor och arbetar i närheten, vilket höjer livskvaliteten för våra invånare.
- Skapa marknadsförutsättningar för fordons- och maskintillverkare, byggbolag och entreprenörer som står redo med elektrifierade anläggningsmaskiner och arbetssätt som de nu vill skala upp och standardisera.

Varför ska man skriva under en avsiktsförklaring?

- Det viktigaste syftet med avsiktsförklaringen är att sända en gemensam signal till marknaden att efterfrågan på elektrifierade anläggningsmaskiner kommer att öka. Företag efterfrågar långsiktighet och förutsägbarhet vilket är ett viktigt fokus för avsiktsförklaringen som signalerar vad entreprenörer, åkerier och fordons- och maskintillverkare har att vänta kommande år.
- Även för den egna organisationen kan avsiktsförklaringen spela en roll. Den kan hjälpa till att tydliggöra målsättningar och sätta igång ett arbete att gemensamt i organisationen identifiera vilka delar som är viktiga när det gäller en omställning till elektrifierade anläggningsentreprenader, samt även ta nödvändiga beslut.

Hur svårt är det att nå ambitionen i avsiktsförklaringen?

- Avsiktsförklaringen innebär att man siktar på en nivå för nollutsläpp (kan även vara vätgas) på 50 procent eller mer till 2030. Det är en realistisk målsättning, så länge beställare börjar agera och efterfråga nollutsläppsfordonen. En viktig förutsättning för att lyckas är att börja ställa krav och ge incitament i sina upphandlingar. Det är också viktigt att ha en dialog med företagen gällande vilka förutsättningar och möjligheter som finns, exempelvis tillgängliga maskintyper och olika laddlösningar. Det kan också underlätta att samarbeta med grannkommuner, och andra beställare på regional nivå.

Varför utsläppsfritt? Räcker det inte med fossilfritt?

- Redan idag är det enkelt att uppnå fossilfritt med HVO100, biogas eller andra biodrivmedel. Men tillgången på biobränsle är begränsad och kommer på sikt att behövas inom andra sektorer vilket troligen också innebär att kostnaderna för bränslet kommer att öka. Alltså är det bra att hjälpa åt att så snart som möjligt skapa en marknad för de utsläppsfria fordon och maskiner så att produktionen kan skalas upp och kostnaderna på sikt minska.
- Utsläppsfritt ger även stora mervärden för både arbetsmiljön och den lokala miljön. Arbetare och människor i närheten av byggena slipper bullret och de hälsoskadliga partiklarna från dieselmaskinerna. Dessutom är de elektriska maskinerna mer energieffektiva. Dessa mervärden bör poängteras och, om möjligt, kvantifieras och värderas.
- Mindre anläggningsmaskiner, generellt under 56 kW, har inte samma krav på rening av partiklar och kväveoxider som större modeller. Bygg- och anläggningsmaskiner som används i stadsmiljö står för en stor andel av de partikelutsläpp som sker i städer och orsakas i huvudsak av mindre maskiner. Genom att använda elektriska maskiner undviks alltså dessa utsläpp, vilka fortfarande sker även om man byter det fossila bränslet till biodrivmedel.

Hur mycket kommer det att kosta?

- Redan nu innebär konkurrensen från Kina, där 80 procent av den globala försäljningen av elektriska anläggningsmaskiner sker, att priserna på batterier pressas och sjunker även i Europa. I dagsläget visar TCO-kalkyler från leverantörer att det finns elektriska arbetsmaskiner som kan priskonkurrera med dieseldrivna maskiner, särskilt om entreprenören använder sig av Energimyndighetens stöd till elektriska arbetsmaskiner, Klimatpremien.
- I Europa är få elektriska arbetsmaskiner linjebyggda i fabrik i dagsläget vilket ökar kostnaderna. Men utvecklingen går snabbt och fler och fler elektriska maskiner börjar nu linjebyggas i takt med att efterfrågan ökar, vilket kommer att innebära kostnadseffektiviseringar och lägre priser. Privata och offentliga beställare kan bidra till utvecklingen genom att vara med och öka efterfrågan ytterligare.
- Blanda inte ihop uppgifter om merkostnader per maskintimme, eller liknande, med merkostnader på projektnivå. I många projekt är maskinkostnaden en mindre del av totalkostnaden.
- Exempel från Östersund där Storfjällets förskola byggdes med en utsläppsfri byggarbetsplats under 2023 och 2024, visar på en merkostnad på projektnivå på ca 4 procent. I Östersund fanns goda förutsättning för effektuttag och laddning, vilket medförde att priserna kunde hållas nere. I projekt där batterilager och snabbladdare behöver tillföras ökar kostnaderna.
- Erfarenheter från Oslo visar att kostnaderna sjunker i takt med ökad efterfrågan. År 2016 beslutade staden om målsättningen att alla entreprenadupphandlingar skulle vara utsläppsfria från år 2025, både gällande maskiner på området och transporterna dit. År 2019 var staden först i världen med en elektrifierad byggarbetsplats och idag ser man nu en utjämning av prisskillnaden efter ca 60 byggprojekt per år.
- En ingående dialog med utföraren innan projektet startar medför även ofta, trots att kostnaderna för de elektriska anläggningsmaskinerna är dyrare, att projektet kan utföras effektivare med mindre ändrings- och tilläggsarbeten, effektivare användning av maskinerna med mera.

Läs mer:

Östersunds kommuns film om bygget av Storfjällets förskola – [EU:s första utsläppsfria byggarbetsplats](#).

[Skanskas rapport](#) om erfarenheter och kostnader från det elektrifierade bygget av Storfjällets förskola.

Electrification Hubs [seminarieserie](#) om övergången till utsläppsfri bygg- och anläggningsverksamhet.

[Upphandlingsmyndigheten om konkurrenspräglad dialog](#) – med exempel från Slakthusområdet i Stockholm.

[Artikel i Maskinentreprenören](#) 2025-10-16.